

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput IV. Non esse connumerandos inter Christi fideles, nec fructum
Redemptionis illius percepturos, qui ejus Divinitatem atque Incarnationem
non confitentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83665](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83665)

in Evangeliiſ autem publica doctrina, & Chriſti opera facta coram multitudine populorum, atque omni teſtimoniorum genere confirmata. Ad alteram probationem reſpondeo non à ſola Jeruſolymitana Eccleſia receptam Chriſti doctrinam ac religionem, ſed præterea Antiochiæ, Corinthi, Ephēſi, Romæ, atque in univerſo propemodum orbe, in quo Evangeliorum Codices fuerunt ante Jeruſolymitanum excidium diſperſi. Ad tertiam hoc habeto reſponſum. Si incertus eſſet auctor ſcriptorum, quæ commemorata ſunt, quia de ipſo auctore nonnulli veterum dubitarunt; certiffime tamen Evangelia conſcripta fuiſſent ab Apoſtoliſ, quoniam in hoc veteres omnes conſentiunt: ſed nego etiam, non eſſe adſcribenda ea ſcripta Auctoriſ, quorum præſerunt nomen, cum privato aliquorum iudicio præponi debeat traditio Apoſtoliſ Eccleſiæ ſatis jam explorata, ac diſcuſſa.

10. Obijciunt 2. Deinde opponi poteſt. Apoſtoli, cum ignari eſſent, ac ſimplices, facile decipi potuerunt. Primo ipſe Chriſtus potuit cum iſiſ, qui inſirmos ſe fingerent, convenire. Deinde fallere eos potuit rerum apparentia, & rumor vulgi. Inſuper fuerunt, fortasſe, quos Chriſtus ſanavit, inſirmi non re ipſa, ſed imaginatione duntaxat. Demum ipſi Apoſtoli cum impenſe Chriſtum diligerent, potuerunt ob nimium amorem deludi præſertim in apparitionibus poſt ejus mortem ac ſepulturam.

II. Reſp. evidentiffimum eſſe quod Apoſtoli non fuerint circa facta à Chriſto prodigia decepti. Sane Chriſtus non potuit cum ſuppoſitiſ inſirmis fraudulentæ conventionis pacifci. Etenim aliqua ejus prodigia facta ſunt in univerſa populi multitudine, ut multiplicatio quinque panum; & impoſſibile eſt in-

gentem turbam in ſimulationem conſpi-
raſſe, & ex ea neminem fraudem poſtea patefeciffe: aliqua patrata ſunt ad preces exterorum, ut Centurionis, & mulieris Chananæ, quibuſcum conveniſſe Chriſtum nequit oriri ſuſpicio: aliqua evenerunt coram invidiſ Phariſæiſ, quorum ſtudio præcipuum erat Chriſtum deprimere, & gloriam ipſius obſcurare, ut curatio paralytici, & dæmoniorum expulſio. Prima ergo conjectura evidentiffime exploditur. Sed nec ſimul-
laſſe inſirmitatem quos Chriſtus ſanavit, liquet: quis enim à primo nativitatis die ſe cæcum fingeret, ut apparenter illuminaretur? quis triginta & octo annis ſimularet paralyſin? quis cum Lazaro quatuor diebus jaceret in ſepulchro? quis ſineret ſe à dæmone vexari, & elidi? Hiſ non apparenter redditam à Chriſto fuiſſe lucem, vitam, ac ſan-
tatem, tam certum eſt, quam intereſſe non potuit ſimulatio eorum, qui receperunt beneficia; nec falſus rumor, cum cæcum à nativitate recepiſſe lumen ſpectarent omnes, teſtarentur parentes, & perperam occultare tentarent invidia in Chriſtum tabeſcentes Judæi. Paralyticum quoque ſerentem grabatum ſuum, & Lazarum revocatum ad vitam ſinguli propriiſ oculiſ inſpexerunt. Nulla ergo hic ſimulatio, aut falſus rumor occurrit. Cæcitatem ipſam, paralyſim, mortem in ſepulchro jacentiſ, quiſ, niſi inſaniam omnino, dixerit imaginationiſ effecta? Denique non ſefellit Apoſtoliſ exiſtimatio Magiſtri; nam & diutius fuerunt increduli, & pluribuſ experi-
mentis veritatem contrectaverunt, & accepta à ſe ipſiſ miraculorum virtute dubitare non poterant Magiſtrum, à quo acceperant, ea caruiſſe.

Cætera argumenta perquiras libro I. cap. VII. & lib. XXV. cap. XI.

CAPUT IV.

Non eſſe connumerandos inter Chriſti fideleſ, nec fructum Redemptioniſ illiſ percepturoſ, qui ejus Divinitatem atque Incarnationem non conſitentur.

SUMMARIUM.

1. An Chriſti fideleſ, qui non conſitentur Divinitatem, & Incarnationem.

2. 3. 4. 5. & 6. Propoſitio Probatur.

7. 8. 9. 10. Uſque 21. Solvuntur Objectioneſ.

An Chriſti fideleſ, qui non conſitentur Divinitatem, & Incarnationem.

VERAM Religionem, quam Chriſtianam eſſe demonſtravimus, ſe profiteri autumant gregaleſ omneſ Socini contentendeſ, non eſſe è fidelium numero expungendos, qui myſteria

quoque fidei noſtræ præcipua, id eſt individuam Trinitatem, & Dominicæ Incarnationiſ Oeconomiam præfracte oppugnant, aut negant. In eodem ſuto hæſiſſe Hugonem Grotium liquet ex hiſ, quæ

quæ habet Tom. iv. Op. Theol. pag. 752. *Sunt aliæ quæstiones intricatiores de distinctione, unitate Patris, Verbi, & Spiritus sancti, de duabus in Christo naturis, earumque proprietatibus, sine quarum nimis exacta cognitione, nihil impedit quo minus aliquis sit Christianus.* Exactam quippe cognitionem non appellat hoc loco Grotius sublimiorem Theologorum doctrinam, sed firmam fidem illorum mysteriorum, scribens hæc non computari inter dogmata, sine quibus in veteri Ecclesia nemo Christianus existimabatur, & super his conspici in antiquorum scriptis non tantum dissimiles locutiones, sed interdum libertatem quoque sententiarum. Ita pariter sentiunt omnes illi, qui putant homines singulos, dummodo pagani non sint, & Deum colant, ac servant legis præcepta, debere frui omnium Ecclesiarum commercio, confiteri, & colere fraternitatem; ut in iv. Instit. libro sect. 2. cap. 33. nititur demonstrare Episcopus, necnon Auctor operis, cui titulus *Irenicum Irenici*, p. 73. Refellunt tam perniciosum errorem Scholastici omnes commonstrantes necessitatem Fidei explicitæ in Christum, & luculenter Placidus Troylus Abbas Cisterciensis de Fide, sive Tractatu 111. articulo 3. alique recentiores; necnon Antonius Arnaldus in opere de necessitate Fidei in Christum, & ex Protestantibus Georgius Bullus celebris, & eruditus Episcopi adversarius in dissertatione, quæ sequitur Defensionem Nicænæ Fidei: eidemque Episcopo, cæterisque Remonstrantibus, ac novis Ebionæis opponimus proximam definitionem.

2. PROPOSITIO. Non sunt habendi tanquam Christi fideles, neque hæreditatis ejus participes erunt, qui ad normam legis Evangelicæ mores componentes in capite de Divina Christi natura à nobis dissentiant.

3. Probatur primo ex scripturis. Marci ultimo 15. ita Christus Dominus Apostolos allocutus est: *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur.* In ea doctrina, ac ministracione baptismi comprehenditur invocationem Trinitatis, constat ex cap. xxviii. Matth. 19. Igitur qui Trinitatis mysterium, & Domini nostri Jesu Christi divinitatem non profiteretur, is neque Christianam fidem amplectitur, nec salvus erit. Deinde Joannes cap. 1. postquam nobis Christi divinitatem proposuit, verso 12. inquit:

Dedit eis potestatem filios Dei fieri, iis, qui credunt in nomine ejus. Ac 111. cap. 18. *Qui autem non credit, jam judicatus est, quia non credit in nomine unigeniti Filii Dei.* Qui ergo in Christum non credit, neque filius Dei est, neque hæres, sed extra Christi ovile expulsus, atque dejectus. Præterea in Apostolicis Actibus cap. iv. 12. ait Petrus: *Nec enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.* In quo ergo nomine salutem consequentur, qui rectam Christi fidem abjiciunt? Hæc aliæque plura diluere nequeunt, aut Sociniani reponentes, quod sufficiat credere Jesum esse Messiam, præter naturæ ordinem de Spiritu sancto conceptum, novique fœderis auctorem; aut Remonstrantes ad hæc addentes fidem quoque præexistentiæ Christi ante Incarnationem: nam ut libro vii. demonstratum est, non hæc tantum dogmata, sed etiam Filii Dei consubstantiali Patri divinitatem nobis sacrosancta Evangelia proponunt.

Confirmatur Catholica veritas Patrum exploratissima Traditione. Enimvero S. Martyr Ignatius in Epistola ad Ephes. illos, qui Christi denegant divinitatem appellat *Domus corruptores, qui non hæreditabunt regnum Dei.* Irenæus lib. 111. cap. 21. *Qui nude (inquit) tantum hominem eum dicunt ex Josepho generatum, perseverantes in servitute pristina inobedientiæ moriuntur, nondum commixti Verbo Dei Patris, neque per filium percipientes libertatem: paucisque interjectis: Ignorantes autem eum, qui ex Virgine est Emmanuel, privantur munere ejus, quod est vita æterna.* Tertullianus Libro de Anima, cap. 1. ait: *Cui veritas comperta sine Deo? cui Deus cognitus sine Christo? cui Christus exploratus sine Spiritu sancto?* Ac de præscript. cap. 13. & 36. fidem, qua credimus Christum Deum esse commendat, & necessariam deprædicat. S. Hieronymus ad cap. 111. Epist. ad Ephesios: *Non possumus esse filii per adoptionem, nisi prius fidem Filii Dei, & intelligentiam recipiamus.* Idem luculentissime tradit S. P. Augustinus de Corrept. & gratia cap. vii. sed hæretici trium duntaxat priorum sæculorum nobis doctrinam, Fideique confessiones objectant.

Accedit momentum ex Ecclesiastica Historia. Nam statim ac exortæ sunt hæreses adversus Salvatoris nostri divinitatem, ac salutiferam Incarnationem, non tantum illas Ecclesiæ Pastores refellere, ac eliminare studuerunt, verum & professores à fidelium cœtu exturbant.

4.
Probatur
ex traditione
Patrum.

5.
Probatur
ex Historia
Ecclesiastica.

runt. Ebionæos ab incunabulis Eccleſiæ tale facinus auſos proſtigavit S. Joannes Evangeliſta, ut ſcribunt in Catalogo Hieronymus, & in 111. adverſus Hæreſ. cap. 11. Irenæus. Nec proſtigavit tantum; mendaces, Antichriſtos, ſeducitores appellat cap. 2. prioris Epiſtolæ, eosque ab æterna vita arcet quinto ejusdem Epiſtolæ capite. Cum vero circa annum 195. Theodotus, diſtus ab arte Coriarius, Deum eſſe Chriſtum negaret à Victore ab Eccleſiæ communione ejeſtus eſt, ac Byzantii primum, deinde Romæ in ſummum contemptum, ludibriumque venit, ut narrat Epiphanius Hæreſ. 11v. Cajus apud Eusebium lib. v. H. Eccl. cap. 28. & in poſtremo de Præſcript. Tertullianus, ſive Auctor illius Additamenti. Ejusdem rei cauſa proſcriptus eſt, ac reprobus ab omnibus initio tertii ſæculi Artemon, paulo poſt Beryllus Boſtrenſis, ac deinceps Paulus Samofatenus, qui, auctore Athanaſio in lib. de ſalutari Adventu, protulit hanc de Chriſto blaſphemiam: *Prædeſtinatione quidem fuit ante ſæcula, ſed Nazarethi primum extare capit.* Vige-
bat Pauliana hæreſis, quam damnarunt Patres Antiocheni, interdicta impio hæreſiarchæ Eccleſiaſtica communione, circa annum 260. Falsum ergo eſt, Chriſti fideles trium priorum ſæculorum, cum iis, qui negabant divinitatem, & Incarnationem Chriſti coluiſſe fraternitatem.

6. Præterea quis non videt quanta confirmatur. ſequantur abſurda, ſi tanquam Chriſti diſcipuli habendi ſint, qui moralia præcepta tenentes ſibi pro libidine dogmata fingunt? Principio non viri prudentes, ſed ſtulti fuiſſent, qui ab Arianis martyrium perpeſſi proprio ſanguine Chriſti divinitatem comprobarunt: imo ab idololatriſ ad necem quaſiti facile potuiſſent declinare tormenta affirmantes Chriſtum à ſe non Deum, ſed hominem tantum humilem, ac probum haberi: quod, ut opinior, non fuiſſet Judæis ſcandalum, Gentibusque ſtulticia. Patres vero cuinam bono hæreticos ſcriptis laceſſire, ferire anathemate, & tam exoſos habere, ſi credidiſſent futuros in cœleſti Jeruſalem concives ſuos, & in Eccleſia viatorum membra ſibi corporis compagine conjunctos? Ipſi denique hæretici cur tanto molimine Romanam communionem evertere, & dogmata nobis adverſa ſtabilire conantur, ſi omnes, dummodo peccata vitemus, in qualibet ſectâ ſalutem, ac perpetuam felicitatem aſſequimur? Aut ergo una fides tenenda eſt, aut fruſtra Martyres

R. P. Berti Theol. Tom. IV.

occubuerunt, fruſtra Patres inſectarunt Apoſtatas, fruſtra hæretici ipſi in nos tam audacter inſiliunt.

DILUUNTUR OBJECTIONES.

Ex Epiſcopio poſſunt hæc opponi. **7. Objeſtio 7.** Primum: In antiquis ſymbolis, quæ Catechumeni accedentes ad baptiſmum recitare tenebantur, exprimitur tantum nomen Patris, filii, & Spiritus ſancti, ut liquet ex Irenæo lib. 1. cap. 2. & Tertulliano libro de velandis Virginibus cap. 1. & de Præſcript. cap. 13. nulla facta mentione de Verbi divinitate, aut de Perſonarum diſtinctione; neque poſſunt hæc ſymbola dici mutila, aut imperfecta, cum Irenæus ſymbolum ſuum tam abſolutum appellet, ut nihil ei poſſit addi, vel detrahi: quod & affirmat ibidem Tertullianus.

8. Solutio. Reſp. in eo ſymbolo myſterium Trinitatis, & Incarnationis præcontineri: Trinitatis quidem, nam tres perſonæ ſingillatim enumerantur, & in earum fidem, earumque nomine proſitetur Catechumenus ſe baptizari, & ad baptiſmum accedit jam fide Chriſtiana imbutus, & Catholicum verborum illorum ſenſum tenens: ideoque ſymbolum Catechumenorum abſolutum, ac perfectum eſt, quoniam illi nihil addi poteſt contrarium, eſſi poſſint ipſa myſteria enucleatius exponi. Hoc veriſſimum eſſe conſtat, quod tam Irenæus, quam Tertullianus ſcribant, perſeverare in ſervitute priſtinæ obedientiæ, qui Chriſtum putant nudum hominem. Accedit quod Catechumenorum ſymbolum in libro Conſt. Apoſtolicarum VII. cap. 41. ad hunc modum ſe habet: *Credo, & baptizor in unum ingentum, ſolum, verum Deum omnipotentem, Patrem Chriſti, creatorem, atque opificem univerſorum, ex quo omnia: & in Dominum Jeſum Chriſtum unigenitum ejus filium, primogenitum omnis creaturæ, qui ante ſæcula genitus eſt, non creatum, per quem omnia facta ſunt, &c.* Arbitror hoc ſymbolum eſſe alterius brevioris expoſitionem. Eſſi enim de Auctore Conſtitutionum Apoſtolicarum inter eruditos plane non convenit, conſentiunt omnes plura inde utilia hauriri ad explorandam veterem diſciplinam, ut ſcribunt Joannes Bona de Rebus Liturgicis cap. 8. §. 4. Joannes Morinus P. 2. de Sacramento Ordinis p. 20. & Joannes Fronto in Prænotatis ad Kalendarium Romanum §. 5. Adde Catechumenorum ſymbola fuiſſe præſertim inſtituta, ut ejurarent idololatriam, ac

ff

Dec.

Deorum multitudinem, ut dixi libro VII. cap. 4.

9. **Obiectio 2.** Ob. 2. Justinus in Dialogo cum Tryphone pag. 268. inquit: *Verum enimvero non amittitur illud, hunc esse Christum Dei, si probare nequeam, & extitisse ipsum prius filium Conditoris hujus universitatis, & esse Deum, ac genitum ex Virgine, omnino interim demonstrato hunc esse Christum illum Dei, qualiscunque demum is futurus sit.* Itaque connumerari possunt inter veros Christi fideles, qui ipsum nec Dei filium, nec Conditorem univerforum, imo nec filium Virginis, & Incarnationi præexistentem fateri nolunt.

10. **Solutio.** Resp. nego consequentiam. Justinus eo loci, ut dixi lib. VIII. cap. 2. refellit Tryphonem argumento, quod appellant *ad hominem*. Dixerat paulo ante Trypho: *Omnes nos Christum hominem ex hominibus nasciturum præstolamur.* Itaque S. Justinus, Cur ergo, inquit, negas Jesum Nazarenum esse Messiam, quod percipere nequeas illum fuisse natum ex Virgine, & Divinam habere naturam? Si Judæi omnes præstolantur Christum purum putum hominem, eccur ajunt Jesum, in quo impleta vidimus vaticinia Prophetarum, non esse Messiam, quoniam huic competere nequeunt characteres divinitatis? Caterum posthac Justinus Christum Deum esse luculenter demonstrat; & paulo supra pag. scilicet 264. de Christianorum genere scripserat: *Agnoscent Christum Dei filium, qui ante luciferum, & lunam fuit, & ex Virgine generis Davidici caro factus nasci sustinuit.*

11. **Instantia 1.** Insurgens: At ibidem Justinus affirmat eos, qui negant Christum prius extitisse, & Deum esse, ac natum ex Virgine, adhuc esse ex vero Christianorum genere, licet ipse neget se talibus assentiri: *Sunt enim (inquit) nonnulli, & amici ex genere nostro confitentes ipsum esse Christum, sed hominem ex hominibus genitum esse affirmant: quibus ego minime assentior.*

12. **Solutio.** Respondet Bullus legendum esse, *ex genere nostro*; quod videtur probari ex verbis præcedentibus Tryphonis asserentis præstolari Judæos hominem ex hominibus nasciturum: ita enim tota ratiocinatio Justini coheret. Ac ex alia parte facilis fuit mutatio ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου γένους, in ἀπὸ τοῦ ὑμετέρου γένους, quemadmodum ibidem irrepsit τοιαύτων pro τῶτων. Addit male convenire hoc nomen γένους Christianis, qui ex diversis nationibus collecti sunt, illo quippe vocabulo non

secta, aut congregatio hominum idem institutum persequentium significatur, sed gens, sive populus eadem stirpe progenitus. At labascit hæc postrema ratio Georgii Bulli, quamquam responsio sit ex priore capite valde probabilis. Etenim Plato, quem magni Justinus fecit, de philosophantium quadam secta ait in Ep. VII. φιλοσοφούντων τὸ γένος, & apud Eusebium lib. IV. cap. 26. dicitur à Melitone Sardiano Christianorum congregatio θεοσεβῶν γένος; in Actis quoque Ecclesiæ Smirnenis de Martyrio Polycarpi legitur apud eundem Eusebium τοῦ γένους Χριστιανῶν ἀρετῇ; ac demum latinissime non solum dicimus Genus Achillis, aut Herculis; sed etiam de aliqua hominum societate, quos natura, aut religio conciliat, Genus hominum, genus fidelium, &c. Potuit ergo Justinus idem vocabulum usurpare etiam de societate, ac multitudine Christianorum, quamvis hi ex diversis nationibus sint collecti. Magis itaque mihi placet altera, & communior responsio S. Justinum per τὸ ex genere nostro designare Ebionæos, qui licet non essent in communionem Ecclesiæ Catholicæ, sibi tamen Christianum nomen arrogabant, & Christiani censebantur, in quantum secernebantur ab idololatriis, & à Judæis, confitentes venisse Messiam. Et quidem Justinus in Apologia II. ad Antoninum Pium discipulos Simonis, Menandri, & Cerinthi appellat promiscue Christianos, non tamen puræ alioquæ piæque sententiæ, ut eodem Dialogo cum Tryphone dicit aliquos Chiliastas; sed quemadmodum Philosophis, cum eis non sint communia dogmata, nomen tamen, quod à Philosophis ducitur, commune est.

13. **Instantia 2. & Solutio.** Hanc responsionem alia via Remonstrantes, alia Sociniani nituntur evertere. Illi qui Christum Virgini præextitisse, & de Spiritu sancto conceptum fatentur, inquit, Justinus non loquitur de Ebionitis, sed de iis tantum, qui Christi divinitatem oppugnabant, & tamen eos affirmat esse ex genere nostro. Comprehenduntur itaque in Christiano genere, qui negant Christum esse Deum. Et quod Justinus de Ebionitis non loquatur probant, tum quia nimis frigide contra Ebionæos locutus esset, si dixisset tantum se iis non assentiri, cum in tot aliis gravissimis capitibus dissentiret: tum etiam quia hoc in loco quibusdam è genere nostro, id est, Christiano opponuntur plerique, qui eadem sentiebant, ac Justinus; unde intelligere est agi de ejus-

ejuſdem generis hominibus. Ita Joannes Clericus in Hiſt. Eccleſ. ad annum cxi. num. 10. At ſutilla, inepta, vaniſſimaque iſta ſunt. Nam quis niſi Ebionita, aut conſimilis ſectæ homo, putat Chriſtum purum eſſe *hominem ex hominibus genitum*? aut quis id affirmans credit illum *præter naturæ ordinem à Spiritu ſancto* conceptum, quod neceſſarium eſſe ad Chriſtianorum fidem inquit paulo ſupra idem Clericus? Juſtinus ergo *quosdam ex genere noſtro* affirmantes Chriſtum eſſe tantum hominem, intelligit Ebionæos, & tamen eos non recipit in Eccleſiæ communionem, quia non credunt, quod etiam Arminiani profitentur, è Spiritu ſancto conceptum. Clericus ergo ex ipſa ſua fide reſellitur. Juſtinus autem illos hoc loco hæreticos non appellat, quoniam adverſus Tryphonem, & Judæos pernegantes veniſſe Meſſiam, non adverſus Ebionitas ſilum exercet: ſed appellat ex genere noſtro, quia licet non ſint ex Eccleſia Catholica, ſunt tamen ex genere illorum, qui annuunt veniſſe Chriſtum.

14.
Inſtantia 3.
& ſolutio.

Ex adverſo Sociniani ajunt: Si Juſtinus comprehendit in genere Chriſtianorum Ebionæos negantes Chriſti præexiſtentiam atque divinitatem, cur nos eadem ſentientes ab Eccleſia repellimur? At hi eadem reſponſione revincuntur; quippe Juſtinus connumerat Ebionitas in genere Chriſtianorum proſitentium adventum Chriſti, non in communionem Chriſtianorum credentium quæ docuit Chriſtus: ſiquidem poſt ea verba, *quibus ego minime aſſentior*, addit, *non enim hominum traditionibus ac doctrinis juſſi ſumus à Chriſto credere, ſed eis quas beati Prophetæ promulgarunt, & ipſe Chriſtus docuit*: & in eodem Dialogo pag. 252. variis hæreticorum ſectis enumeratis, inquit, *cum quorum nullo communionem habemus*.

15.
Inſtantia 4.
& ſolutio.

Si dixeris: Non potuit Juſtinus à Chriſtianorum cœtu amovere aliquam hæreticorum ſectam: cum in altera Apologia aperte inter Chriſtianos enumeret etiam Socratem, & Heraclitum, qui ſpretis idolis unum Deum coluerunt; Reſpondeo philoſophos iſtos dici à Juſtino Chriſtianos quatenus unum Deum cum Chriſtianiſmo agnoverunt, & deſtati ſunt Ethnicorum ſuperſtitionem, quam ipſe Juſtinus eo loci inſectatur: non autem dici Chriſtianos, quatenus pertineant ad Eccleſiam, & regnum Chriſti: eo nempe ſenſu, quo Tertullianus Animam unum Deum invocantem appellat naturaliter Chriſtianam;

R. P. Berti Theol. Tom. IV.

& quemadmodum ait idem Juſtinus in prima Apologia pag. 46. *Juxta partem aliquam ſeminalis rationis*.

Opp. 3. Primo ſæculo Eccleſia Jeruſolymitana habuit cum cæteris fidelibus communionem, & tamen conſtabat ex Nazaræis & Ebionitis, cum in ea aliquo tempore ſervata fuerint legalia.

Reſp. fabulam eſſe putidiſſimam, quam ſtudit venditare Auctor *Ironiconum* p. 73. & recoxit Joannes Clericus in H. E. ad annum lxx. num. 1. Eccleſiam enim Jeruſolymitanam uſque ad Adriani tempora *cognitionem Chriſti genuine ſuſcepſiſſe*, teſtatur Eusebius lib. x. H. E. cap. 5. neque Remonſtrantium commentatio nititur aut Scripturis, aut veterum Scriptorum teſtimonio. Ait quidem Hieronymus in Epistoſa lxxiv. ad Auguſtinum, Cerinthum & Ebionem propter hoc à Patribus anathematizatos, *quod Legis cæremonias cum Evangelio miſcuerunt*; ſed quod hi neceſſarium putabant, Eccleſia Jeruſolymitana aliquandiu ſervavit œconomix cauſâ, ut diximus libro xx. cap. 10. Quare *ma* irrogatur injuria priſcis Jeruſolymitanæ Eccleſiæ fidelibus, (qui in conventu habito anno Ae. Ch. 50. poſt Petri, & Jacobi ſuffragia communi decreto ſtatuērunt Gentes converſas non ligari lege Moysi, ut habetur Act. xv.) dum appellantur Nazaræi, atque Ebionitæ. Falſo etiam has duas ſectas unam eſſe ſcribit ibidem Joannes Clericus; nam Hieronymus citata Epistoſa inter Auguſtinianas 89. aperte ab Ebionitis diſtinguit hæreſim Mineorum, ſive Nazaræorum; & ait iſtos credere in *Chriſtum filium Dei, natum de Virgine Maria*: cum de Ebionitis aperte aſſerens de Script. Eccl. num. ix. aſſerere, *Chriſtum ante Mariam non fuiſſe*. Ac Ebionitas putaviſſe Chriſtum eſſe nudum hominem, filium Davidis, non filium Dei, obſervavit Tertullianus lib. 2. de carne Chriſti, Epiphanius H. 30. Eusebius lib. iiii. H. E. cap. 27. aliique veteres. Ideo autem Hieronymus in Epistoſa ad Auguſtinum poſt hæreſim Ebionis commemorat etiam hæreſim Nazaræorum, quoniam & hi cum Ebionæis cæremonias legis tanquam neceſſarias ſervabant; de quo argumento cum Auguſtino Hieronymus diſceptabat, At licet in obſervantia legis Moſaica utriusque convenirent; Nazaræi tamen Chriſtum Dei Filium, Ebionæi tantummodo hominem cum Cerinthianis prædicabant, ut liquet ex dictis; & accurate animadvertit ſanctiſſimus parens Auguſtinus in libro de Hæreſibus num. ix.

Ff 2

16.

Objeſtio 3.

17.

Solutio.

& x. Errat ergo Jo. Clericus confundens ex Epistola Hieronymi Ebionitas cum Mineis, sive Nazareis; & nifalor, etiam doctissimus Martianus Tom. iv. Operum S. Hier. pag. 623. male apposuit notationem, *Minei Judæi Ebionitæ*. Verum quidquid sit de utriusque sectæ discrimine; nego fideles Jerolymitanos, qui non cogeabant gentes judaizare, fuisse Ebionitas, aut Nazareos: nisi hoc postremum nomen pro Christianis universis accipiat; quos novimus ex cap. xxiv. Act. Apost. dictos à patria Salvatoris nostri *Nazarenos*.

18.
Objectio 4.

Oppones 4. Si Ebionæi, ac Pauliani, sive Samosatenses, necnon Theodotus ac Beryllus ideo damnati fuerunt, quia putarunt Christum esse nudum hominem, ac Nazarethi primum cœpisse; sat erit hæc impia dogmata refutare, ut quis in fidelium communione censeatur, nec invidia facienda est iis, qui in ardua quæstione de Verbi divinitate ab aliis dissentiunt. Expellantur itaque ab Ecclesia, si libet, Sociniani, at non Ariani, alique hujus generis homines.

19.
Solutio.

Resp. ejectos à communione fidelium hæreticos illos non solum quod præexistantiam, sed etiam quod divinitatem Christi negarent. De Ebionæis nuper diximus. De Paulo Samosatensi scribunt in Ep. Synodica PP. Antiocheni, negasse Christum *Dominum Deum suum*, nec dissentit S. Pater de Hæresibus num. XLIV. Idem legitur de Theodoto in Præscriptionibus Tertulliani cap. 53. & de Artemone apud Eusebium lib. v. H. Ecc. cap. ultimo: de Beryllo denique ibidem

lib. vi. cap. 3. Quare argumentum retorquetur.

Opp. ultimo Matth. xix. 17. cuidam Christum interroganti, *Quid boni faciam, ut habeam vitam æternam?* respondit, *Si vis ad vitam ingredi serva mandata*. Sufficit ergo servare præcepta, quamvis non credantur mysteria, quæ superant humanum captum.

Resp. nego consequentiam: ad observantiam enim præceptorum fides in Christi divinitatem præsupponitur; *Non enim per legem promissio, sed per justitiam fidei*, inquit Apostolus ad Rom. iv. 13. & præced. cap. 22. *Justitia autem Dei per fidem Jesu Christi in omnes, qui credunt in eum*. Qui Christum interrogavit, forte ejus fide jam erat imbutus; nam apud Marcum x. 17. legitur hæc interrogasse *genus flexo ante eum*: aut Dominus fidem in divinitatem suam commendavit præmittens ea verba, *Quid me interrogas de bono? Unus est bonus Deus. Si autem vis ad vitam ingredi, &c.* Non sunt ergo inter Christianos revera connumerandi, qui de Salvatore nostro humana tantummodo sentiunt,

Vipereo promunt semperque ex corde venena,

Filius, ut dicant, est creatura Dei: Quis magis auxilium præstat sapientia mundi,

De ingenito genitum que negat esse Deum.

Ita de Sectariis Venantius Fortunatus lib. ix. num. 6.

C A P U T V.

Detestandas esse tanquam Christianæ Religionis adversas sectam Calvinistarum, Lutheranorum, aliorumque Protestantium.

S U M M A R I U M.

1. Definitio Religionis, & ejus interni, ac externi actus.
2. Veritates fundamentales veræ fidei non sunt apud hæreticos.

3. Non inveniuntur apud hæreticos actus externi veræ Religionis.
4. usque 9. Hæreticorum Religio enervatur.

I.
Definitio
Religionis,
& ejus interni
ac externi
actus.

APUD hæreticos non extare veram Ecclesiam, & fidelem Christianorum cœtum, liberiori stylo alibi ex certis notis curabimus demonstrare. Nunc brevi quantum illi à Religione Christiana extorres censendi sint, ne eos de fide ac Religione differendo omnino prætermittamus, statuam ob oculos. Est autem Religio, ut illam ex Cicerone definiunt S. P. Aug. q. 31. ex 83. & D. Thomas q. 80. *virtus, qua*

superioris cujusdam naturæ, quam Divinam vocant, curam, ceremoniarumque affert. Illam definitionem his verbis Theologi tradunt, *Religio est virtus, quæ exhibet cultum Deo debitum*. Coli Deum fide, spe, & charitate, ait S. Pater cap. 3. Enchiridii. Hi sunt Religionis interni actus: exteriores vero, sacrificium, oratio, & quæ huc spectant, sacrorum mysteriorum, Sacerdotum, rituumque observatio.

Faci-